

גיליון הורים האזינו

הורים ומורים יקרים ,
מתחילים שנה מ"בראשית" עם חוברת "המלמד"
תרומת חוברות לבתי ספר בחינם

למעוניינים לקבל את החוברת על פרשיות חומש בראשית ללימוד שיטתי, חוויתי ומעמיק על סדר פרשות השבוע (לדפי דוגמא מהחוברת לחצו כאן)

בחוברת- תקציר הפרשה, מדרשים, חלוקה לתתי נושאים, שאלות ברמות שונות, תשבץ, תפזורת ואתפ"ש לכל פרשה, 152 דפי כרומו צבעוניים. חוויה לכל ילד!!!
הכנה לפרשת שבוע כל השבוע.

יש ליצור קשר בהודעה לטלפון 0508882482

ניתן לצפות בהסכמות לחוברת

להקדשת הגיליונות ותרומה למפעל לחצו כאן

בשבת לאחר ראש השנה אנו נקרא את השירה הידועה: שירת "האזינו".

שירת "האזינו" נאמרת ביום מותו של משה רבנו בז' באדר (יחד עם פרשת וילך ופרשת "וזאת הברכה") והיא מהווה שירה נבואית על חסדי ה' לעם ישראל מהתהוותו לעם במצרים, לכתו במדבר והעתיד הצפוי להם לטוב ולמוטב. משה רבנו פונה אל השמים והארץ שיהיו עדים לברית הנכרתת ומוכיח את עם ישראל על התנהגותם עוד בימי חייו וגם לעתיד. למרות הפרות הברית כפיות-הטובה של בני-ישראל, בבחינת "וישמן ישורון ויבעט", העונשים שבאים על עם ישראל והסתר הפנים של הקב"ה, עדיין הקב"ה שומר לנו את הברית ומנחם את עם ישראל שיהזור בתשובה ובסוף השירה "הרנינו גוים עמו ונקם וישיב ויצריו ויכפר אדמתו עמו".
הקב"ה מצווה את משה רבנו לעלות על הר נבו ולראות את ארץ ישראל.
לגיליונות מצורפים שלושה סיפורים.
גמר חתימה טובה לכם ולכל בית ישראל.

סיפור א' לשולחן שבת

כתוב בשירת "האזינו" – "הצור תמים פָּעֵלוּ פִּי כָּל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט..... צְדִיק וְיָשָׁר הוּא".
צריכים אנו לדעת כי הקב"ה מנהיג את עולמו לא במשפט בשר ודם עפ"י מה שרואים בעיניים, אלא הקב"ה רואה ללב ולשנים קדימה ולכן כל גזירה על האדם לוקחת בחשבון את המחשבות והמעשים שהיו לאדם.
לעיתים העונש הוא שכרו של האדם לחנך אותו בעולם הזה ולעיתים הייסורים ממרקים אותו כדי לקבל השכר לעתיד לבא. אם היינו יודעים את השכר העצום היינו כמהים לייסורים...
משל למה הדבר דומה?

ליהודי ששכר דירה משר העיר, וכל חודש שילם 500 דולר. כשהשר נסע, מינה שונא ישראל כמופקד על עסקיו. משהגיע יום התשלום שלח ה"עוזר" לומר ליהודי להגיע מיד עם כל הכסף בתחילת החודש. היהודי חשש להסתבך עם הממונה, רץ להשיג את הכסף אך למרות כל מאמציו עדיין חסרו מאה דולר, בלית ברירה שילם רק 400 דולר והבטיח להשלים עוד באותו השבוע. הממונה קפץ על ההזדמנות ופסק להלקותו מכה אחת בעבור כל דולר שחסר, סה"כ 100 מכות. שבור ורצוף הגיע היהודי לביתו והתאונן על מר גורלו בפני רעייתו. זו ניחמה אותו ועמדה בתוקף להכריחו לספר לשר לכשיגיע...
כשהגיע השר החליט היהודי לספר לו את הבושה והכאב שעבר. כעס השר וציווה על כל מכה שקיבל היהודי יקבל מהממונה מאה דולר, ומכיון שיש לו בית בשווי 200 אלף דולר חצי מהבית יירשם על שם היהודי...
חזר היהודי וסיפר לאשתו כשארשת עצב על פניו. שאלה אשתו: יש לנו חצי בית, על מה אתה עצוב ???!

אמר לה: אם היו חסרים לי 200 דולר כל הבית היה שלי...
כן הוא הנמשל, אם היהודי הולך בדרך ה' ו"זוכה" לייסורים, אז יכול לדעת שכגודל הייסורים כך גודל השכר.
מעובד מאתר <http://dvar-tora.co.il>

סיפור ב' לשולחן שבת

ידועה השאלה "מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו?" . האם זוהי ההנהגה הראויה של הקב"ה? נקרא בפרשתנו את הפסוק "פי כל דרךיו משפט אל אמונה ואין עָוֹל". נלמד על הנהגת הקב"ה המגיעה כך גם לאדם הפרטי וגם לציבור כפי שנראה בסיפור המובא בגמרא על רבי יהושע בן לוי שביקש מהקב"ה שילמדהו דרכיו ויבאר לו מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו. יום אחד נתגלה לו אליהו הנביא. ביקש ממנו רבי יהושע בן לוי רשות ללכת עמו ולראות כיצד הוא מבצע את שליחות הקב"ה, אולי על ידי זה יזכה להבין דרכי ה' והשגחתו בעולם. הסכים אליהו הנביא למלא מבוקשו אולם בתנאי אחד. וכך אמר לו: "הואיל ובלכתך עמי תראה דברים רבים שירגיזו אותך ולא תוכל לסבול אותם, עליך להתחייב מראש שלא תטרידני בשאלותיך. ביום שבו תשאל אותי על מעשי, ניפרד זה מזה". קיבל רבי יהושע בן לוי את התנאי והשנים יצאו לדרך,

לפנות ערב הגיעו אל צריף עץ ישן, לידו ראו פרה אחת, בהתקרבתם אל הצריף יצאו לקראתם בעל הבית זקן וזקנה והפצירו בהם שילוונו אצלם. המארחים השתדלו להטיב עמם כמיטב יכולתם, אף שהעונו ששרר בביתם היה גדול. למחרת לפני צאת האורחים את הבית, עמד אליהו והתפלל. ומה גדולה הייתה תדהמתו של רבי יהושע בן לוי כאשר שמע שאליהו מבקש בתפילתו שה' ימית את הפרה היחידה של בעל הבית. עוד לא הרחיקו ללכת וכבר שמעו את קול בכיה של הזקנה: "הוי פרטנו היחידה, אוי ואבוי לנו!"

לפנות ערב הגיעו לביתו המפואר של עשיר. דפקו בדלת-אך איש לא פתח להם. אמר אליהו: אולי לא שמעו אותנו, הבה ונכנס. נכנסו וראו את בעל הבית ואשתו יושבים ליד שלחן ערוך בכלים יקרים ובל מיני מטעמים ערבים. מסכיבם עמדו עבדים ושפחות לשרתם. כשראה אותם בעל הבית, לא ברכם לשלום ולא הזמין להשתתף בסעודתו. בכעס רב הפנה ראשו מהם, ואמר לאשתו: "מי הכניס קבצנים טרדנים אלו? צריכים לדאוג שהדלת תהיה נעולה לבל יחדרו לביתנו יצורים כאלה!"

בעל הבית שגם בדרך כלל היה רע לב וקמצן, כעוס היה במיוחד ביום ההוא. כיוון שאחד מקירות ביתו התמוטט, הזמין בנאים שיבואו לבנותו. הבנאים לא באו. כאשר ביקשו האורחים רשות ללון בביתו נעתר להם בקושי רב, והרשה להם לשבת על ספסל אבן שבחצר מאחורי הבית. לא נתן להם מאומה לאכול ולשתות. למחרת האיץ רבי יהושע בן לוי באליהו לעזוב את הבית. אליהו הסכים, אך שיתפללו קודם צאתם לדרך, כדי שלא יצטרכו להתפלל בדרך. ושוב שמע רבי יהושע בן לוי דברי תפילה תמוהים יוצאים מפי אליהו. מה ביקש אליהו מאת ה'? שיעשה נס והקיר ההרוס בביתו של העשיר ייבנה מיד. ואמנם בין רגע קם הקיר והיה שלם כמקודם. גם הפעם התאפק רבי יהושע בן לוי ולא שאל כלום.

שוב הלכו כל היום. בערב עם חשיכה הגיעו לעיר הגדולה. "נלך לבית הכנסת, אמר אליהו, אולי מישוהו מהמתפללים יזמינו להתארח בביתו". נכנסו השניים לבית הכנסת וראו שהוא יפה ומהודר. ניכר היה בעליל כי אנשי העיר הזאת עשירים מופלגים. כל אחד מהם ישב על מקומו המיוחד לו לפי כבודו, והקפיד ששום אדם זר לא יעז לשבת על מקומו. נדחקו השנים לאיזו שהיא פינה, והמתינו שם עד אחרי תפילת ערבית. הבחין בהם אחד המתפללים ואמר לחברו: "ראה שוב באו עניים מי יאכילם הפעם?" וחברו ענה: "אין צורך להזמין הביתה מספיק להביא להם מעט לחם, מלח ומים לבית הכנסת". גם יתר המתפללים לא שמו לבם לאורחים העניים, אף אחד לא הזמיןם ולא כיבדם. הסתפקו בכך שנתנו לשמש כמה פרוטות כדי שיקנה לחם עבורם. הבוקר אור. לאחר לינה בבית הכנסת ותפילת שחרית, קמו האורחים ונפרדו מאנשי העיר. ואליהו מברכם: "יהי רצון שתהיו כולם ראשים וחשובים". חרה הדבר מאוד לרבי יהושע בן לוי ומאוד השתוקק לשאול את אליהו לפשר הדבר, אך זכור זכר את התנאי שאסר עליו לשאול. טרם שקעה השמש והנה הגיעו לעיר אחרת. ראו אותם אנשי העיר, קיבלו אותם בשמחה וכבוד, הכניסום לבית גדול ונוח, הביאו להם ממיטב המאכלים והמשקאות, וישבו יחד עמם לשמוח באורחים שנזמנו להם, בבוקר כשנפרדו מהם התפלל עליהם הנביא וברכם: "יהי רצון שלא יתן להם הקב"ה אלא ראש אחד בלבד."

לא יכול היה רבי יהושע בן לוי לשאת עוד את הנהגתו המוזרה של אליהו מבלי הבין את פישרה כאשר יצאו מהעיר נעצר ופנה אל אליהו בדברים ואמר לו: "לא אוכל לראות מעשים משונים כאלו, על הטובים אתה מתפלל שהיה להם רע ועל הרעים להיפך שיהיה להם טוב, הודעני נא מה פשר מעשיך."

ענה לו אליהו הנביא: "הואיל והפרת את התנאי שהיה בנינו, מעתה עלינו להפרד, אך בטרם אעזבך אפרש לך את מעשי. ידעתי כי נגזר על אשתו של העני שאירח אותנו למות למחרת היום, לכן התפללתי אל ה' שהיא תשאר בחיים, ובמקומה תמות הפרה. אמת שהיה להם צער גדול כשראו את פרטם היחידה מתה, אך חשוב נא, כלום לא היה האיש נותן בשמחה כל אשר לו, כדי להציל את אשתו? זאת ועוד, אשה טובה וחרוצה זו תביא לו עוד הרבה אושר וכעבור זמן מה גם יזכו לחות בטוב ובנעימים ואז לא יצטערו על הפרה. הקמצן העשיר לא ידע שמתחת לקיר ההרוס טמון אוצר גדול של זהב. לו בנה בעצמו את הקיר היה מוצא עושר זה, עכשיו שנעשה לו נס והקיר נבנה עליו, לא ימצאהו עוד לעולם ולא רק זאת, אלא בקרוב יפול שוב הקיר הזה ולא יבנה עוד כי העשיר יהיה טרוד בדאגות רבות ולא יוכל לחשוב על תיקון ביתו.

על האנשים הגאווונים התפללתי שכולם יהו ראשים, ומימלא יריבו ביניהם, כי אף אחד לא ירצה לוותר לרעהו וירצה בעצמו להיות ראש העיר. וכך לא יהיה שלום ביניהם ולא תהיה ברכה שרויה במעשיהם, ואילו את אנשי העיר שקבלו אותנו יפה אותם ברכתי שהיה להם רק ראש עיר אחד. שכולם יסכימו לבחור באיש הטוב ביניהם ועל ידי זה יחיו בשלום ובנחת בהנהגתו. ועתה שים נא אל לבך, שדרכי ה' נסתרות המה, ולא כל מה שנראה לך טוב, הוא טוב באמת, ולא כל מה שנראה לך רע הוא רע באמת.

סיפור ג' לשולחן שבת

מובא בפרשת "האזינו" - "יערף כמטר לקחי כשעירם עלי דשא וכרביבים עלי עשב" ולמדנו "כי לקח טוב נתתי לכם" זו התורה הקדושה "לתורת אל תעזבו"

מבואר בספר 'ובחרת בחיים' שהתורה נמשלה לגשם – מטר. כשם שכשהגשם יורד לא רואים מיד את הפירות, כך בתורה את ההצלחה לא רואים מיד. וכמו שמטר שיורד לא צומח עד שמעבדים את האדמה, כך קודם צריך לטרוח בתורה ולאחר מכן רואים הצלחה.

משל למה הדבר דומה:

לאדם מהעיר הגדולה שמעולם לא ביקר בכפר ולא ידע עבודת אדמה מהי.

והנה הזדמן לו לבקר אצל חבירו מהכפר, הלך עמו והנה הוא רואה שחבירו לוקח זרעים וזורע באדמה ולוקח נטיעות של עצים ונוטע.

שאל אותו: "מה זה? מה אתה עושה?! מדוע אתה קובר את הזרעים הטובים הללו באדמה לא חבל?!"

הכפרי הבין מיד עם מי יש לו עסק ואמר לו בסבלנות: "אני עכשיו זורע ונוטע אבל בהמשך הכול כאן יגדל ויהיה כאן פירות וירקות..."

מה אתה אומר - התפלא העירוני - "לי גם יש שטח אדמה ליד הבית - תן לי בבקשה כמה זרעים ואני אזרע וגם לי יצמח..."

הכפרי נתן לו... הלך העירוני זורע את הזרעים ליד ביתו וגם השקה אותם, הביא כיסא נוח ושמייה והתיישב ליד הזרעים והמתין לראות מתי הם יצמחו... לאחר שחזכה במשך שש שעות, התרגז מאוד ואמר בכעס: "הכפרי שיקר עלי, אין כאן כלום, לא יצמח גם שום דבר שהרי חזיתי שש שעות רצופות ואני לא רואה שום שינוי!"... מיד נסע לכפרי ובפנים זעופות מאוד הוכיחו על כך שרימהו...

הכפרי הביא לו כוס מים, ואמר לו: "תירגע בבקשה כשאמרתי לך שבהמשך זה יגדל לא התכוונתי שהיום זה יגדל אלא במשך הזמן... ייקח לזה קצת זמן אבל בעזרת ה' זה יגדל לבסוף..."

והנמשל אדם חוזר בתשובה והולך ללמוד תורה והוא רוצה וחושב שמיד הכל יסתדר ולא יהיו צרות ובעיות והוא מיד יבין הכל... אבל הוא מתאכזב ורואה שלא כל כך הולך והוא עלול להתייאש (כאותו עירוני שהתאכזב שלא צמח כלום בשש שעות...)

ולכן באה התורה הקדושה ואומרת: "יערוף כמטר לקחי" - כמו שהגשם היורד על האדמה לא מצמיח מיד אלא זהו תהליך של זמן... כך האדם שהחל בלימוד התורה יחכה בסבלנות כי כל ההתחלות קשות אבל אחר כך קוצרים את הפירות...

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

שירת האזינו (לב, אימג)

פרשת השבוע שעבר "וילך" הסתיימה בהכנות לקראת ברית העדות בין הקב"ה לעם ישראל. הברית היא שירת האזינו המפורסמת. השירה כתובה בצורה מיוחדת בספר התורה "אריה על גבי אריה" בשני טורים צרים. בגלל חשיבותה הרבה של שירת האזינו, בזמן בית המקדש היו מחלקים את השירה לשישה חלקים ובכל שבת, בזמן הקרבת קורבן המוסף של שבת, היו קוראים אחד מהחלקים, ולאחר שש שבתות היו מתחילים מחדש. נלמד על הברית הנכרתת בפרשה.

1. את מי לוקח משה רבנו כעדים לכריתת הברית בין הקב"ה לעם ישראל? (לב, א), השמים והארץ
2. מדוע משה רבנו מעיד את השמים והארץ בברית (שתי סיבות)? (רש"י לב, א), שאני מתרה בהם בישראל, (א) ותהיו אתם עדים בדבר שכך אמרתי להם (ב) שאתם תהיו עדים, וכן ותשמע הארץ. ולמה העיד בהם שמים וארץ, (ג) אמר משה, אני בשר ודם למחר אני מת, (ד) אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם, לפיכך העיד בהם שמים וארץ, עדים שהם קיימים לעולם, ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם, הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם, ואם יתחייבו, תהיה בהם יד העדים תחלה, ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה (דברים יא, ז), ואח"כ ואבדתם מהרה (שם) על ידי האומות

מובא במדרש תנחומא מדוע דווקא העיד משה רבנו את השמים והארץ: "לפי שהם קיימים לעולם, וישראל קיימים לעולם, לכך הזמינם לעדות, שיקימו ישראל התורה והמצוות. ואם חס ושלום יבטלו, יד העדים תהיה בס' בראשונה להמיתם. כתיב: ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה"

מדרש תנחומא מלמד אותנו על גדולתו של משה רבנו ושואל המדרש: "אמר ישעיה (הנביא), "שמעו שמים והאזינו ארץ" מה ראה ישעיהו לומר, שמעו שמים... משה אמר, האזינו השמים. וישעיהו אמר, שמעו שמים והאזינו ארץ. אמר רבי עקיבא, מלמד, כיון שאמר משה את התורה, בשמים היה, והיה מדבר עם השמים כאדם שמדבר עם חברו, שאמר, האזינו השמים. וראה את הארץ רחוקה ממנו, ואמר, ותשמע הארץ. אבל ישעיהו שהיה בארץ וראה שמים רחוקים ממנו, התחיל לומר, שמעו שמים, ואחר כך, והאזינו ארץ, שהיתה קרובה אליו. (לב, א)

3. משה רבנו מתפלל שדברי הברית יתקבלו באהבה וברצון בעם ישראל. עפ"י הפירוש לפסוק "יערף כמטר לקחי" מה הקשר בין המטר לתורה? (רש"י לב, ב), זו היא העדות, שתעידו (ה) שאני אומר בפניכם תורה שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם, כמטר הזה שהוא חיים לעולם (ספרי שו). כאשר יערפו (ו) השמים טל ומטר

4. למה המשיל משה את התורה ל-"טל" אחרי שהמשילה ל-"מִקְטָר" ("רש"י לבב) תזל כטל. שהכל שמחים (ז) בו, לפי שהמטר יש בו עצבים לבריות ("ס"א יש עצבים בו), כגון הולכי דרכים ומי שהיה בורו מלא יין (ספרי שו.):
5. המילה "כִּטְלֵ" נכתבה פעמיים בתנ"ך, היכן ומה לומדים מכך?(בעל הטורים לבב) ב' במס'. תזל כטל. אהיה כטל לישראל. לומר שהתורה היא כטל, לישראל דוקא. אבל לגויים בהפך, כדכתיב ראה ויתר גוים, שמסיני התיר וכו'
6. משה רבינו ממשיל את התורה "כִּשְׁעִירִים עָלֵי דָשָׁא", מה הפירוש "כִּשְׁעִירִים", ומדוע משה רבינו ממשיל את התורה ל"שְׁעִירִים" ("רש"י לבב) לשון רוח סערה, (ח) כתרגומו כרוחי מטרא, מה הרוחות הללו מחזיקין את העשבים ומגדלין אותם, אף דברי תורה מגדלין את לומדיהן;
7. למה נסמך ל-"כִּבְרִיבִים עָלֵי עֵשֶׂב" - "כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא"(בעל הטורים לבב) מכאן שמתפללין על עצירת גשמים. דבר אחר עלי עשב כי שם ה' אקרא. מכאן שמברכין על כל מין ומין כדאיתא בברכות:
8. משה רבנו פותח בתיאור גדלות הקב"ה וחוזקו ואף על פי כן עם ישראל חוטא. משה רבינו אומר על ה' "הַצֹּר תָּמִים פִּעְלוֹ", וכי יעלה על הדעת שפעולות ה' אינן תמימות, אם כן מה כוונת משה "הַצֹּר תָּמִים פִּעְלוֹ" ("רש"י לבב) אע"פ שהוא חזק, (ל) כשמביא פורענות על עוברי רצונו, לא בשטף הוא מביא, כי אם בדין, כי תמים פעלו
9. כיצד מפרש רש"י את המשך הפסוק "...אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עוֹל"(רש"י לבב) לשלם לצדיקים צדקתם לעולם הבא, (מ) ואע"פ שמאחר את תגמולם, סופו לאמן את דבריו, אף לרשעים משלם שכר צדקתם (נ) בעולם הזה:
10. מה הפירוש "עַם נִבְלָ" ומה הפירוש "וְלֹא חָקֵם" בפס' ("רש"י לבב) עם נבל. ששכחו את העשוי להם: ולא חכם. להבין את הנולדות שיש בידו להיטיב ולהרע:
11. כתוב בפס' "הֲלוֹא הוּא אֲבִיד קִנְדָּה הוּא עֶשֶׂף וְיִכְנְנָד" מה הפירוש "קִנְדָּה" (שלושה פירושים) ("רש"י לבב) שקנאך, (ת) שקננך (א) בקן הסלעים ובארץ חזקה, שתקנך בכל מיני תקנה
12. מה הפירוש "יִזְכֵּר יְמוֹת עוֹלָם" ("רש"י לבב) זכור ימות עולם. מה עשה בראשונים שהכעיסו לפניו:
13. משה רבנו מצווה אותנו ללמוד את העבר שלנו "שְׂאֵל אֲבִיד וְיִגְדֵךְ זִקְנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לְךָ", למי מתכוון משה באומרו "אֲבִיד" ומי הם "זִקְנֶיךָ", המוזכרים בפס' ("רש"י לבב) אלו הנביאים שנקראים אבות, כמו שנאמר באלהיהו אבי אבי רכב ישראל (מלכים ב, ב, יב): זקניך - אלו (ו) החכמים
14. על מעשיהם של מי צריך ללמוד? הרי כבר נאמר "יִזְכֵּר יְמוֹת עוֹלָם" ("רש"י לבב) דור אנוש שהציף עליהם מי אוקינוס, ודור המבול ששטפם. דבר אחר, לא נתתם לבבכם על (ה) שעבר, בינו שנות דור ודור, להכיר להבא, שיש בידו להיטיב לכם ולהנחיל לכם ימות המשיח והעולם הבא:
15. מה לומדים מסמיכות הפסוקים "שְׂאֵל אֲבִיד וְיִגְדֵךְ זִקְנֶיךָ" - "בְּהַנְחִל ... לעניין לימוד התורה?(בעל הטורים לבב) ז - ח) שאל אביך ויגדך זקניך. הרי ג' דורות. וסמיך ליה: (ח) בהנחל. לומר כל שהוא, ובנו, ובן בנו, ת"ח. הרי היא לו כנחלה שאין לו הפסק.
16. למה נאמר "עֶקֶב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ", ולא הוזכרו אברהם ויצחק? מה הקשר ל"חֶבֶל" ("רש"י לבב) והוא השלישי באבות, (כ) המשולש בשלש זכויות, זכות אבי אביו וזכות אביו וזכותו, הרי ג', כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים, והוא ובניו היו לו לנחלה, (ל) ולא ישמעאל בן אברהם ולא עשו בנו של יצחק
17. כתוב על הקב"ה שמצא מציאה: "יִמְצְאֶהוּ בְּאֶרֶץ מְדְבָר", מהי אותה "מציאה" ("רש"י לבב) אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר, שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו, מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן
18. כתוב בפס' "יִמְצְאֶהוּ בְּאֶרֶץ מְדְבָר וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֵן", מה הפירוש "וּבְתַהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֵן", מהו "יִשְׁמֵן" ומה השבח כאן לעם ישראל? ("רש"י לבב) ארץ ציה ושממה, מקום יללת תנינים ובנות יענה, אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום ציה ושמן, כענין שנאמר לכתך אחרי במדבר (ירמיה ב, ב):
19. מה הפירוש "יִסְבְּכְּנֶהוּ"? מהו אותו "הסיבוב" עליו מדובר? ("רש"י לבב) שם סבבם והקיפם בעננים, וסבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבם בתחתית ההר שכפהו (ג) עליהם כגיגית:
20. מה הפירוש "יְבוֹנְנֶהוּ"? על איזה בינה מדובר? ("רש"י לבב) יבוננהו. שם בתורה ובינה
21. כתוב בפס' "יִצְרְנֶהוּ", ממה ה' "יצר" (שמר) עלינו? ("רש"י לבב) יצרנהו. מנחש שרף ועקרב ומן האומות
22. משה רבנו ממשיל את שמירת ה' על עם ישראל "כִּנְשָׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלֵי יִרְחָף ...", מה הפירוש "כִּנְשָׁר" למה המשיל את ה' לנשר כאן? ("רש"י לבב) נהגם ברחמים ובחמלה, (פ) כנשר הזה, רחמני על בניו ואינו נכנס לקנו פתאום, עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן, בין שוכה (צ) לחברתה, כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו:
23. מה הפירוש "יַעִיר קִנּוּ" ("רש"י לבב) יעורר בניו
24. כתוב בפס' "עַל גּוֹזְלֵי יִרְחָף", מה רצה משה רבינו להדגיש באמרו "יִרְחָף" ("רש"י לבב) אינו מכביד עצמו עליהם, אלא מחופף, נוגע ואינו נוגע, אף הקב"ה שדי לא מצאנוהו שניא כח (איוב לו, כג). (ק) כשבא ליתן תורה לא נגלה עליהם מרוח אחת אלא מארבע רוחות, שנאמר ה' מסיני בא (ר) וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש (לקמן לג, ב), אלוה מתימן יבא (חבקוק ג, ג). זו רוח רביעית
25. כתוב בפס' "יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו וְיִקְחֶהוּ וְיִשְׂאֶהוּ עַל אֶבְרָתוֹ", מה מיוחד בדרך לקיחת הנשר את בניו? ("רש"י לבב) כשבא ליטול ממקום למקום, אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות, לפי ששאר עופות יראים מן הנשר, שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם, לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר, אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ, לפיכך נושאן על כנפיו, אומר, מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בבני, אף הקב"ה, ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט, ד), כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום (חונים) על הים, היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות, מיד ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים וגו' (שם יד, יט.כ):
26. מה משמעות הכתוב בפס' "יִרְכְּבֶהוּ עַל כַּמְתֵי אֶרֶץ" שנשמע שהוא דבר גבוה? ("רש"י לבב) על שם שארץ ישראל גבוה מכל הארצות:
27. מה הפירוש "וְיֵאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי", במה מדובר? ("רש"י לבב) אלו (ה) פירות ארץ ישראל, שקלים לנוב ולהתבשל מכל פירות הארצות
28. כתוב בפס' "וְיִנְקֶהוּ דָבֵשׁ מִסְּלַע וְשִׁמְן מִחֲלִמִּישׁ צוּר", מה הפירוש "וְשִׁמְן מִחֲלִמִּישׁ צוּר", על מה מדובר? ("רש"י לבב) אלו זיתים של גוש חלב
29. מהו הפירוש "כָּרְיִים" בפס' ("רש"י לבב) כבשים
30. מה כוונת הפסוק "וְאֵילִים בְּנֵי בֶשֶׂן" ("רש"י לבב) בני בשן. שמנים היו
31. התורה מתארת את השפע הגדול שנתן הקב"ה לעם ישראל: "וְיֵאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וְיִנְקֶהוּ דָבֵשׁ מִסְּלַע וְשִׁמְן מִחֲלִמִּישׁ צוּר, חֲמַת בְּקָר וְחֶלֶב צֹאן ...". כיצד מתנהג עם ישראל? השלימו: "וְיִשְׁמֵן _____ שְׂמֶנֶת _____ וְיִשֵּׁשׁ אֵלֶיךָ עֲשֹׂהוּ...." (לב, טו) וְיִשְׁמֵן יִשְׂרוּן וְיִבְעֵט שְׂמֶנֶת עֲבִית כְּשִׁית וְיִשֵּׁשׁ אֵלֶיךָ עֲשֹׂהוּ

- 32. על התדרדרות בני ישראל בחטאים , אומר משה רבנו "יִזְבְּחוּ לִשְׁדֵימָי לֹא אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ ... מה כוונת הכתוב "חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ ... ? (רש"י לביז) אפילו האומות לא היו רגילים בהם , נכרי שהיה רואה אותם היה אומר, זה צלם יהודי:
- 33. מה פירוש המילה "תָּשִׁי" ומה נדרש על הפסוק "צֹרֵר יִלְדֵךְ תָּשִׁי" (רש"י לביז) תשכת. ורבותינו דרשו, כשבא להיטיב לכם, אתם מכעיסין לפני ומתישים כחו (א) מלהיטיב לכם:
- 34. ב"תמורה" לחסד הגדול שעשה הקב"ה עם עם ישראל , עם ישראל עובדים עבודה זרה שאפילו הגוים לא היו רגילים לעשות כ"כ רע " יִזְבְּחוּ לִשְׁדֵימָי ... לא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ ... " . מה עושה הקב"ה בגלל ההתנהגות של עם ישראל? (לב,כ) ויאמר אֶסְתִּירָה פְּנֵי מַיִם אֶרְאֶה מִה אֲחִירָתָם
- 35. התורה מתארת את העונשים שמגיעים עלינו ברגע שהקב"ה עוזב אותנו ולא משגיח עלינו. עם ישראל חוזר להיות כעם ככל העמים ומקבל הן עונשים "טבעיים" והן מלחמות עם הגוים שמנצלים זאת ומכים בעם ישראל ככבשה בין שבעים זאבים "אֶסְפְּדָה עֲלֵימוּ רְעוּתמִזֵּי רָעִב וּלְחָמִי רָשָׁף וְקָטֵב מְרִירִימִחוּץ תִּשְׁכַּל חָרִב וּמִחֲדָרִים אֵימָה ... " . איזו ברכה לומדים מהפסוק שנראה קללה "חֲצִי אֶכְלָה בָּס" (רש"י לב,כג) כל חצי אשלים בהם, וקללה זו לפי הפורענות לברכה היא, חצי כלים והם אינם כלים:
- 36. מיהם " לְחָמִי רָשָׁף " (רש"י לב,כד) השדים נלחמו בהם, שנאמר ובני רשף יגביהו עוף (איוב ה, ז.), והם שדים:
- 37. כתוב בפס' " וְשָׁן בְּהֵמַת אֲשֶׁלַח בָּס" , לכאורה אין סכנה משיני הבהמות כל כך, ולמה מזהיר בה? (רש"י לב,כד) מעשה היה, (י) והיו הרחלים נושכין וממתין (ספרי שכא,):
- 38. מה הפירוש " תָּמַת זָחֲלִי עֶפְרָי " ומהו לשון "זחילה" בפס' (רש"י לב,כד) ארס נחשים, המהלכים על גחונם על העפר כמים הזוחלים על הארץ. זחילה, לשון מרוצת המים על העפר, וכן כל מרוצת דבר המשפּשֵׁף על העפר והולך
- 39. מה הפירוש "מִחוּץ תִּשְׁכַּל חָרִב" (רש"י לב,כה) מחוץ לעיר תשכלם חרב גייסות
- 40. הגוים חושבים שהניצחון מגיע בזכותם ובזכות אליהם ולא מבינים שהקב"ה עשה זאת : "פֶּן יֹאמְרוּ יְדַנּוּ רַמָּה וְלֹא הִ' פִּעַל כָּל זֹאת" "לו' חֲכָמוּ יִשְׁכְּלוּ (הגוים הנלחמים בנו) יְבִינוּ לְאַחֲרֵיתָם" שהרי בברכות בפרשת "בְּחֻקֹתַי" נאמר : "וְיִרְדְּפוּ מִכֶּם חֲמֹשֶׁת מַאֲה וּמֵאָה מִכֶּם רַבְּבָה יִרְדְּפוּ " . איזו קללה הפוכה מובאת בפרשה שיותר גדולה מהברכה? (רש"י לב,כט) אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלְוֵי וְשִׁנָּים יִנְיֶסוּ רַבְּבָה
- 41. עפ"י פירוש רש"י לפסוק "כִּי לֹא כְצוּרְנוּ צוּרִים..." , היו צריכים אויבי ישראל להבין שמתרחש משהו לא טבעי בניצחון על עם ישראל. מהו? (רש"י לב,לא) כל זה היה להם לאויבים להבין, שהשם הסגרים ולא להם ולא להיהם הנצחון, שהרי עד הנה לא יכלו כלום אלהיהם כנגד צורנו, כי לא כסלענו סלעם,
- 42. משה רבנו מתאר את רשעות הגוים הנלחמים בישראל "כִּי מִנְּפֶן סָדָם גִּפְנָם" , מה הפירוש "מִנְּפֶן סָדָם גִּפְנָם" (רש"י לב,לב) ... לפי שמעשיהם מעשה סדום ועמורה
- 43. למרות שהקב"ה נתן את עם ישראל ביד הגוים , הגוים התאכזרו על עם ישראל הרבה יותר ממה שהיה צריך והקב"ה מביטח שכל הרעה שעשו לעם ישראל "הֲלֹא הוּא כִּמְסַ עֲמֹדִי " . מה משמעות הכתוב? (רש"י לב,לד) כתרנומו, כסבורים הם ששכחתי מעשיהם, כולם נגזזים ושמורים לפני:
- 44. איזו הבטחה הקב"ה לעם ישראל "לִי נֶקֶם וְשָׁלֵם" , ומתי יקרה "לְעֵת תְּמוּט רִגְלָם" (רש"י לב,לה) עמי נכון (ד) ומזומן פורענות (ה) נקם, וישלם להם כמעשיהם, הנקם ישלם להם גמולם. ויש מפרשים ושלם, שם דבר, כמו ושלום, (ו) והוא מגזרת והדבר אין בהם , כמו והדבור. ואימתי אשלם להם: לעת תמוט רגלם. (ח) כשתתם (כשתגמרו) זכות אבותם שהם סמוכין עליו:
- 45. משה רבנו מלמד אותנו את ההבדל בין עם ישראל הצדיקים שאף על פי שחוטאים, לא יורדים למדרגה של הגוים הרשעים : שעליהם נכתב " כִּי מִנְּפֶן סָדָם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמַת עַמּוּדָה (לפי שמעשיהם מעשה סדום ועמורה) עֲנָבָמוּ עֲנָבִי רוּשׁ אֲשֶׁכְּלֹת מִרְדַּת לָמוּ (עשב מר ומשקה מר ראו להם, לפי מעשיהם פורענות) " . הקב"ה עתיד להיפרע מהגוים שפגעו בעם ישראל ואומר "רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא" , מה הקב"ה רוצה שנבין מהדברים? (רש"י לב,לט) הבינו מן הפורענות שהבאתי עליכם ואין לכם מושיע, ומן התשועה שאושיעכם ואין מוחה ביד
- 46. הקב"ה אומר "כִּי אֲשָׂא אֶל שָׁמַיִם יָדַי" , והרי כבר אמר בפס' אחר "השמים כסאי",וממשיך הכתוב "וְאֶמְרָתִי חִי אֲנֹכִי לְעֹלָם" . איך נושא הקב"ה ידו אל מקומו ומה משמעות הדברים? (רש"י לב,מ) כי אשא אל שמים ידי. כי בחרון אפי אשא ידי אל עצמי (ג) בשבועה , לשון שבועה הוא על הפסוק "אִם שְׁנוֹתַי בְּרַק חֲרָבִי וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפַּטִּי יָדַי אֲשִׁיב נֶקֶם לְצַרִּי ... " מפרש רש"י שְׁנוֹתַי מלשון שינון הלהב. מה משמעות הכתוב בהקשר זה של המשך הפסוק : " וְתֹאחֶזוּ בְּמִשְׁפַּטִּי יָדַי..." הביאו שני פירושים? (רש"י לב,מא) להניח מדת רחמים באויבי (ע) שהרעו לכם, אשר אני קצפתי מעט (פ) והמה עזרו לרעה. דבר אחר, ותאחו ידי את מדת (צ) המשפט, להחזיק בה ולנקום נקם
- 48. כתוב בפס' "הֲרַגְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדְדִיו יָקוּם וְנִקְּמָם וְשִׁיב לְצַרִּי ... " וכו', מה הפירוש "הֲרַגְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ" (רש"י לב,מג) לאותו הזמן ישבחו האומות את ישראל, ראו מה שבחה של אומה זו, שדבקו בהקב"ה בכל התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו, יודעים היו בטובו ובשבחו שירת האזינו מסתיימת במילות הנחמה "וְכִפְרָ אֲדַמְתוּ עִמּוֹ" . מה הקשר בין הכפרה ל"אֲדַמְתוּ" לבין "עִמּוֹ" (רש"י לב,מג) ויפייס אדמתו
- 49. ועמו (ב) על הצרות שעברו עליהם ושעשה להם האויב. וכפר אדמתו. ומה היא אדמתו, עמו, כשעמו מתנחמים ארצו מתנחמת

הציווי האחרון של משה לעם ישראל (לב, מר-מז)

- 1. משה רבנו לא אומר את השירה לבדו: "...וַיְדַבֵּר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוֹן", יהושע משתתף עם משה בדברי השירה שהיה זה יום פטירתו של משה ונטלה רשות מזה ונתנה לזה . מדוע נקרא כאן יהושע בשם "הוֹשִׁיעַ" (רש"י לב,מז) .. ולמה קוראו כאן הוֹשִׁיעַ, לומר שלא זחה דעתו עליו, (כ) שאע"פ שניתנה לו גדולה, השפיל עצמו כאשר מתחלתו (ספרי שלד,):
- 2. מהו הציווי של משה רבינו "שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים" (רש"י לב,מו) צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים לדברי תורה, וכן הוא אומר בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע ושים לבך וגו' (יחזקאל מ, ד), הרי דברים קל וחומר, ומה תבנית הבית שהוא נראה לעינים ונמדד בקנה, צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונים להבין, דברי תורה שהן כהרין התליון בשערה (ל) על אחת כמה וכמה:
- 3. כתוב בפס' "כִּי לֹא דָבַר יָקָה הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיִּיכֶם..." , מה הפירוש "כִּי לֹא דָבַר יָקָה הוּא מִכֶּם" איזה דוגמה מביא רש"י? (רש"י לב,מז) לא לחנם אתם יגיעים בה, כי הרבה שכר תלוי בה, (מ) כי היא חייכם. דבר אחר, אין לך דבר ריקן בתורה שאם תדרשנו שאין בו מתן שכר, (נ) לחנם

תדע לך שכן אמרו ואחות לוטן תמנע (בראשית לו, כב.), (ס) ותמנע היתה פילגש וגו' (שם יב.), לפי שאמרה איני כדאי להיות לו לאשה, הלואי ואהיה פילגשו, וכל כך למה, להודיע שבחו של אברהם שהיו שלטונים ומלכים מתאזים לידבק בזרעו

ציווי אחרון למשה (לב, מחינב)

1. משה מסיים את השירה והקב"ה מצווה את משה לעלות אל "הר העברים". איזה שם נוסף יש להר? (לב, מט) הר נבו
2. מדוע הקב"ה מצווה את משה לעלות אל ההר? (לב, מט) וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה
3. הקב"ה אומר למשה "וימת בקר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמיד כאשר מת אהרן אחיד...". מה הפירוש "כאשר מת אהרן אחיד", למה הזכיר את אהרן, וכי רק הוא נפטר? (רש"י לב, נ) כאשר מת אהרן אחיד. באותה מיתה שראית וחמדת (פ) אותה, שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי, וראה בנו בכבודו, א"ל משה, אהרן אחי, עלה למטה, ועלה, פשוט ידיך, ופשוט, פשוט רגליך, ופשוט, עצום עיניך, ועצם, קמוץ פיך, וקמוץ והלך לו, אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו:
4. הקב"ה חוזר ואומר למשה רבנו שלא יוכל להיכנס לארץ ישראל "על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש... על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל". מה כוונת הקב"ה "על אשר לא קדשתם אותי"? מה היינו יכולים ללמוד מהסלע אם משה היה מדבר אליו? (רש"י לב, נא) גרמתם לי שלא אתקדש, אמרתי לכם ודברתם אל הסלע (במדבר כ, ח), והם הכוהו, והוצרכו להכותו פעמים, ואלו דברו עמו ונתן מימיו בלא הכאה, היה מתקדש שם שמים, שהיו ישראל אומרים, ומה הסלע הזה שאינו לשכר ולא לפורענות, אם זכה אין לו מתן שכר, ואם חטא אינו לוקה, כך מקיים מצות בוראו, אנו לא כל שכן: